

Fuchsi erratum.

Monachorum hallucinatio.

Ephemeris uires ex Gal.

Nomina.

positione medicamentorum, quem non pridem locupletatum edidit, hermodactylum Pauli describens, inquit. Vnus habet radicem albam, crassam, ac modicè duram. atq; is est, qui in hodiernum diem nomen hermodactyli in officinis medicorum retinet. A Paulo quoque hermodactylus appellatur. Ex ijs nimirum uerbis Fuchsius sibi persuasisse uideatur hermodactylum communis usus eundem esse cum Pauli hermodactylo: cum tamen omnibus ferè constet, illum nõ aliud esse quàm Colchicum. Quocirca nulli equidem dubium esse puto, quin Fuchsius hæc in re deceptus sit. nisi septuaginta Tubingenses pro hermodactylo aliam usurpent radicem ab ea, quam hæcenus in reliquis Germaniæ pharmacopolijs usurpari uidimus. Cæterum Ephemerum, quod Syluestrem Irin appellant, in Ananiensibus montibus tam in prætijs, quàm in syluis copiosè nascitur, ubi indigenis uocatur uulgò Giglio matto, hoc est, Lilium stultum. Hinc certè, nisi me fallit iudicium, omnes prorsus notæ conueniunt, quæ alteri Ephemero à Dioscoride tribuuntur. Hinc itaque fit, ut in hoc Fuchsius, uir alioqui doctissimus, aperte errasse deprehendatur, qui plantam uulgò Lilium conuallium uocatum Ephemerum alterum, & non lethale esse contendit. Quandoquidem illud folia lilio latiora, non autem angustiora, & dissimilia profert: caulem non liliij modo, sed gracilem, & staminis instar tenuem: radicem item exillem, quæ capillaribus diuiditur fibris, tantum abest, ut digiti crassitudinem æquet, qualis in Ephemero requiritur. Præterea neminem adhuc reperi, qui tradat Ephemerum flores ferè suauiter olentes: cum tamen Liliij conuallij distincti flores adeò iucundum spirent odorem, ut eius gratia ab omnibus maxime expendantur: id quod nunquam silentio præterisset Dioscorides in re herbaria grauisimus auctor, præsertim quòd ea nota fuisset Ephemero insignis, & notabilis. Ex his igitur colligendum esse putauerim, non solum Fuchsi in aperto errore uersari; sed reliquos etiam, qui Lilium conuallium uocatum Ephemerum esse contendunt. Sed ad Colchicum reuertamur. Floret hoc autumno tempore, floribus croco æmulis, nullis tamen emissis folijs, nisi appetente uere, quo tempore subrubrum gignit semen, quibusdam folliculis inclusum, iuglandium similitudine. Verùm hoc tempore radix ei dulcis non est, quemadmodum in autumno, sed lacte prægnans, & amara inuenitur. Quare hic cogimur dicere, & fateri, quòd hoc non obseruauerit Dioscorides, uel saltem, quòd indictum id omiserit. Porro in communem illam hallucinationem antè explosam deducti sunt & patres illi reuerendi, qui in Mesuem commentarios ediderunt: quippe qui nullam faciant differentiam inter Colchicum, & Hermodactylum, idq; aperte asserunt. Quorum etiam auctoritate facti pharmacopole adduci possunt, ut cum maximo humane uitæ detrimento colchicum catapotijs immisceant. Quare caueant meo consilio seplastrarij, neque facile fidant ijs, quos magis decet libros sacros, quàm medicos euoluere, ut animabus potius, quàm corporibus mederi sciant. Cæterum colchici floribus, ut audio, utuntur Turcæ, cion inebriari uolunt: eos enim uino macerant, eoq; potu adeò stupidi redduntur, ut in ecstasi abeant. Vtriusque Ephemeris meminit Galenus libro VI. simplicium medicamentorum, sic inquitens. Ephemerum non illud lethale seu deleterium, quod & Colchicum uocant, sed alterum, quod & Irin agrestem cognominant, folia, & caulem lilio similem obtinet: radicem oblongam, non rotundam ceu colchicum, digiti potissimum crassitudine: est autem adstringens, & boni odoris. Ex quibus palam fit, quòd mixta sit facultatis, temperaturæq; nempe repellentis, & halitu digerentis. Testificantur uerò id opera, quæ particulatim edit. Siquidem non inefficaciter radix eius in dentium doloribus colligitur: & folia tuberculorum tum augmento, tum uigori congruunt. Oportet autem ea in uino decocta, priusquam pus moueas, illineare. Planta, quæ Græcis κολχικόν, Latinis Colchicum, & Bulbus agrestis uocatur: Arabibus, Surugen: Italis, Colchico: Germanis, Zeitlosz, & Vuill saffran bluom: Gallis, Mort au chin, chien, & chiennee. Quam uerò Græci ἐφήμερον, Latini item Ephemerum dicunt: Itali, Ephemero. At quæ recentioribus Græcis ἐρμωδία ἴλος, Latinis quoque Hermodactylus appellatur: Italis, Hermodattilo: Mauritanis, Surugen, uel Surengiam, ita tamen ut hanc cum colchico aperte confundant.

HELXINE.

ΕΛΞΙΝ. HELXINE. CAP. LXXXI.

HELXINE nascitur in parietinis, sepibus, & macerijis. folia ei mercurialis insunt, hirsuta: cauliculi subrubentes, & circa eos ueluti femina aspera, adhærentia uelut sibus. Folia refrigerandi, spissandique naturam habet. qua ex causa sanant illitu sacros ignes, adusta, condylomata, panos incipientes, tumores, inflammationesque. Succus eius cum cerussa, ignibus sacris, & ulceribus quæ serpunt, commodè illinitur: imponiturq; podagris cum hircino adipe, aut cerato cyprino: veterem tussim emendat, instar cyathi haustus: tonsillis inflammationem sentientibus utiliter & gargarizatur, & oblinitur: aurium dolorem cum rosaceo, instillatus leuat.

HELXINEN,

HELXINEN, quæ hîc à Dioscoride describitur, officinarum uulgus Parietariam appellat, quòd in ædificiorum parietibus nascatur. Alij, quòd detergendis uitreis poculis sit aptissima, Vitreolam nominant. Hæc planta omnibus notissima est: quare superuacaneum esset, eam longiore historia repræsentare. Verùm aliâ ab hac, & longè diuersa est Helxine, quam Plinius libro xxi. cap. xvi. inter aculeata retulit, & depinxit his uerbis. Helxine rara uisu est, neque in omnibus terris est: radice foliosa, ex qua media ueluti malum extuberat, contectum sua fronde. Huius uertex summus lacrymam continet, iucundi saporis, acanthicen mastichen appellatam. hæc Plinius. Helxines uires tradidit Galenus lib. vi. simplicium medicamentorum, sic inquitens. Helxinen aliqui perdicium nominant, alij parthenium, alij sideritin, sunt qui heracleam appellent. Ceterum uis ei inest abstergendi, & leuiter constringendi cum humiditate subfrigida. Quamobrem phlegmonas omnes in initio, & augmento sanat usque ad statum, & maxime si calidæ fuerint. Quinetiam incipientibus phygethlicis cataplasmatibus ritu illinitur. Succus quoque eius cum rosaceo ad aurium dolores phlegmonosos, mediocriter profuerit. Gargarizandum item nonnulli exhibent ad paristhemia. Sunt uerò etiam ex medicis quidam, qui ijs, qui diutina tussi uexantur, illam exhibuerint. Certè euidens extergendi experimentum præbet & in uasis uitreis. Herba, quæ Græcis ἐλέγιον & περιδίνιον, Latinis item Helxine appellatur: Italis ac uulgo, Parietaria, & Vitriola: Germanis, Tag und nacht: Hispanis, Yerua del muro: Gallis, Paritoire.

Helxines cōsideratio.

Helxines uires ex Gal.

Nomina.

Α'λσίην. ALSINE.

CAP. LXXXII.

ALSINEN, aliqui anthyllion, nonnulli myosota uocant, quoniam musculorum aures folia imitatur. Lucis, opacisque gaudet, unde alsine dicta est. Hæc erat eadem, quæ helxine, nisi humilior esset, & folijs minoribus, nec hirsuta. cum teritur, odorem cucumis reddit. Vim refrigerandi, adstringendique obtinet: oculorum inflammationibus cum polenta illinitur. Succus aurium doloribus infunditur. quin & emendat omnia quæ helxine, id est, muralis herba.

ALSINE ea nimirum herba est molliuscule, quæ Hetruscis Centone, alijs uerò Pauarina, alijs Pizza gallina, alijs Centouice uulgò appellatur. Et quamuis Dioscorides unam tantum Alsinen repræsentauerit; plura tamen eius reperiuntur genera. Porro habentur quædam Dioscoridis exemplaria, in quibus caput hoc legitur in calce libri secundi statim post Muris auriculæ mentionem. Sed nos, ut eo in loco latius diximus, hanc suam ueram ac germanam sedem esse censemus. Alsines meminit Galenus libro vi. simplicium medicamentorum, ita de eius uiribus scribens. Alsine, aut Myosota similem helxine facultatem obtinet, nempe refrigerantem, & humectantem: est enim essentie aqueæ frigide: quare & citra adstrictionem refrigerat. Quocirca adseruantes phlegmonas, & mediocria erysipelata competit. Hæc ἀλσίην Græcè, ut etiam Alsine Latine dicitur: Italicè, Centone, & Pauarina: Germanicè, Huener dorm, & Vogel kraut: Gallicè, Mouronem.

Alsines cōsideratio.

Vires ex Gal.

Nomina.

LENS PALVSTRIS.

Φακός

φακός ὁ ἐπὶ τῶν τελαμάτων. LENS PALVSTRIS,
CAP. LXXXIII.

LENS palustris inuenitur in aqua non fluente, muscus lenticulæ similis, refrigeratoriæ naturæ. Propter quod conuenienter collectionibus, igni sacro, & podagris illinitur per se, & cum polenta: glutinat & procidentia puerorum interanea.

Lentis palustris confid.

Facultas ex Galeno.

Nomina.

PALVSTRIS lens, quam officinæ, & herbariorum uulgus Lenticulariam appellant, notior omnibus est, quàm ut pluribus describi mereatur. Ea plerunque stagnantibus aquis innatat, ijsq; præsertim, quæ urbes, & oppida cingunt. Lentis palustris non nisi temperamentum prodidit Galenus libro VIII. simplicium medicamentorum, ubi sic inquit. Lenticula palustris humida, frigidaq; temperaturæ est, utrinque ex secundo quodammodo ordine. Quæ Lens palustris Latinis, φακός ὁ ἐπὶ τῶν τελαμάτων Græcis uocatur: Arabibus, Tahaleb, seu Thaleb: Italis, Lente de i paludi: Germanis, Vuasser linsen: Hispanis, Lenteya dellagoa: Gallis, Lentille de mer.

SEDVM MAIUS.

SEDVM MINUS.

Ἀέζων μέγα. SEDVM MAIUS.

CAP. LXXXIII.

SEMPERVIVVM magnum ideo nominatur, quoniam perpetuò folia uireant, cuius caules cubiti altitudinem implent, interdum excedunt, pingues, crassitudine pollicari, uirentes, characiæ tithymali modo infecti: folia pinguia, carnosæ, longitudine pollicari, in cacumine linguæ similia, alia in terram conuexa, alia in capite stantia inuicem, ita ut ambitu effigiem imitentur oculi. nascitur in montibus, & testaceis: supra domicilia etiam seritur. Eius uis refrigerare, & adstringere. Medentur igni sacro, nomis, ulceribus quæ serpunt, oculorum inflammationibus, ambustis igni, podagris per se, & cum polenta illita folia. Succus capiti in doloribus, cum polenta, aut rosaceo perfunditur: datur in potu contra phalangiorum ictus, dysenteriam, aliuque profluvia: teretes tineas potus in uino excutit: subditus in uellere, mulierum abundantiam sistit. Succus oculorum lippitudinibus, sanguinis uitio conceptis, inungitur.

Ἀέζων

Αείζων μικρόν. SEDVM MINVS.

CAP. LXXXV.

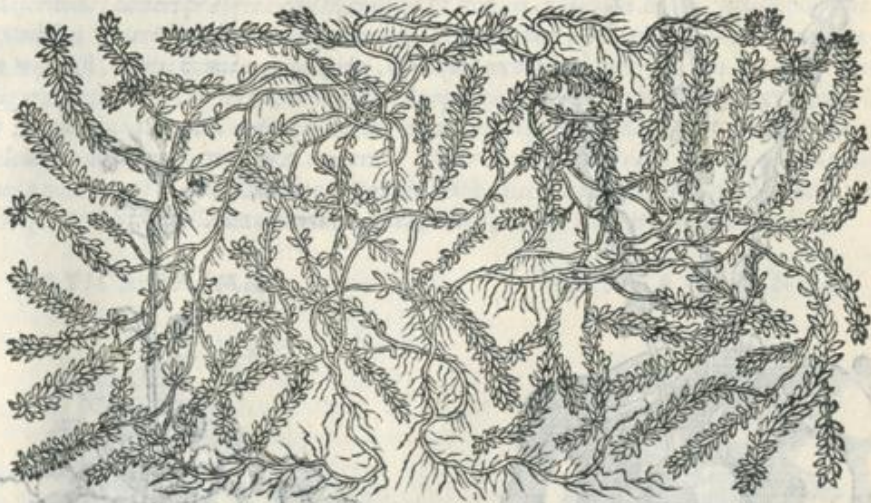
SEMPERVIVVM paruum in petris, parietinis, & macerijs, necnon scrobibus opacis nascitur, caulibus ab una radice multis, tenuibus, crebro foliatis: exilibus folijs, rotundis, pinguibus, mucronatis: caule à medio emicante, palmum alto, umbellam, herbidosque flores, & tenues gerente. Folia eisdem cum priore uiribus prædita sunt.

Αείζων είδος τρίτον.

SEDI GENVS TERTIVM.

CAP. LXXXVI.

TERTIVM uidetur semperuiui genus, quam aliqui andrachnen agriam, aut telephion uocauerunt, Romani illecebram, pusillis, crassioribusque folijs, hirsutis, portulacæ proximis, nascitur in faxis. Vis ei excafactoria, acris, exulcerans. illita cum auxungia strumas discutit.

EX TRIBVS Sedi, siue Semperuiui generibus, quæ hoc loco à Dioscoride pinguntur, primum, & alterum omnibus nota sunt. Vtrunque officinæ Semperuiuum appellant, addita maioris, & minoris differentia. quauis non desint, qui minus Vermicularem, Crassulamque herbam uocent. Minoris duo uisuntur genera. Alterum, cuius Dioscorides meminit, folijs crassioribus, longioribus, rarioribusque, facie nucleis pineis à putaminibus repurgatis similibus, unde quibusdam uulgo etiã Pignola dicitur. Caules fert tenues, pluresque: in quorum cacumine flores exeunt herbacei, seu subcandidi, umbelle diuulse modo. Alterum folijs breuioribus, angustioribus, copiosioribusque: floribus melinis, eodem ordine procedentibus. Hoc marem, illud foeminam recentiorum quidam existimant. At tertium, quod mihi iandiu incompertum extitit, cum usque adeo excafaciat, ut carnem exulceret impositum, à cæteris longè facultatibus distidet. Huius uaria in Dioscoridis codicibus legitur historia: cæterum nos Aldinum exemplar secuti, hinc ea abdicauimus, quæ adulterina censentur. Nec desunt qui crediderint, tertium hoc Dioscoridi esse spurium, quod ducrum tantum meminerit Galenus. Verumtamen è Plis hoc anno tertium Sedi genus, gustu sanè acerrimo, adeo ut linguam exulceret, ad me misit Lucas Ghinus Forocorneliensis medicus rei herbariæ peritissimus, qui illi plantæ hæc uerba subiecerat, quæ hic referam eius humanitate fretus. Vistur, inquit, in uiridario Illustrissimi Ducis Florentiæ quoddam tenuissimum Sedi genus, gustu nihilò minus acri, quàm ranunculi omne genus. quod etiam in antiquis ædificiorum parietibus, & saxorum rimis prouenire conspexi. Hoc, meo iudicio, tertium est medum. Sed cum Dioscoridis uerba hoc loco obscura sanè, & intellectu difficilia habeantur, iandiu unã cum alijs plerisque, qui hæc simplicium facultate maxime delectantur, plurimum laboris impendi, ut tertium Sedum consequi possem, cui folia inessent hirsuta, & facie portulacæ similia. Cæterum cum postea attenitus, diligentiusque Dioscoridis uerba perpenderem, sic Latine sonare uidentur. Est & tertium sedi genus, quod portulacæ respectu, folia edit pinguiora, densioraque, &c. Quibus eum hæc dederim sensum, qui, mea sententia, propriam Dioscoridis mentem explicat, tertium hoc sedum facile mihi sese obtulit cognoscendum, ut omnibus quoque id ipsum euenire haudquaquam dubitauerim, qui Grecam dictionem δασέα densa, non hirsuta exposuerint, interpretatiq; fuerint *μεδς τὰ τῆς ἀνδραγῆς* ad folia portulacæ collata. Nam huiusce tertij sedi folia, portulacæ folijs comparata, ijs densiora, crassioraque, facile cernuntur. Hastenus amicus ille. Cuius certè sententiæ non possum non adstipulari. quippe quæ doctissimis rationibus nitatur, & ipse sit apud me grauis testis. Semperuiui mentionem fecit Theophrastus lib. xvii. cap. viii. de plantarum historia, sic inquit. Semperuiuo datum à natura est, quod humidum, uirideque semper durare ualeat. Folio carnosio, leui, atque oblongo id constat. Planis parietinis nascitur, necnon & in tegulis, cum terræ confluuium quoddam arenaceum factum est. hæc Theophrastus. Sedi uires descripsit Galenus lib. v. i. simplicium medicamentorum, his uerbis. Αείζων uirunque, tum maius, tum minus, desecat quidem leuiter, quandoquidem & mediocriter adstringit, omnis alterius uehementis

Sedi genera, & consider.

Sedi uires ex Galeno.

Nomina.

vehementis qualitatis expers: quare in eo plus cæteris abundat essentia aquea. Cæterum non mediocriter refrigerat: est enim ex tertio ordine, & recessu refrigerantium. Hinc etiam ad erysipelata, & herpetas, & phlegmonas à fluxione natas accommodatur. Semperviium siue Sedum maius quod Latini uocant, Græci ἀειζών μείζων: Mauritan, Betahalalen, seu Hai albalez: Itali, Semperviium maggiore: Germani, Groß haufz uurtz: Hispani, Semperviua, & yerua puntera: Galli, Ioubarbe. Quod uero Græci ἀειζών μικρόν, Latini Semperviium, siue Sedum minus dicunt: Itali Semperviium minore: Germani, Klein haufz uurtz: Galli, Ioubarbe petite. Quod denique Græci ἀειζών εἶδος τρίτον, Latinis Semperviui siue Sedi genus tertium appellatur: Arabibus, Alsebram, Handrachabara, & Tilafon: Italis, Semperviium terzo.

VMBILICVS VENERIS.

VMBILICVS VENERIS ALTER.

29

30

30

40

Κοτυληδών. VMBILICVS VENERIS.

CAP. LXXXVII.

COTYLEDON, siue umbilicus Veneris, folio est in acetabuli formam tornato, ineuidenter concauo, breui in medio cauliculo, in quo semen inest: radice oliuæ modo rotunda. Succus cum uino circumlitus, instillatusve contacta genitalia nudat: inflammationibus, sacris ignibus, strumis, pernionibus, illitu auxiliatur: stomachi ardorem refrigerat. Folia cum radice comesta, calculos frangunt, urinam cient: hydropicis ex melle dantur. Herba utuntur ad amatoria.

Κοτυληδών ἕτερα. VMBILICVS VENERIS ALTER.

CAP. LXXXVIII.

50

EST ET alterum umbilici Veneris genus, cymbalion aliqui uocant, pinguibus folijs, latioribus, ligularum modo, densis circa radicem, medium oculi ambitum describentibus, ut in maiore semperuiuo, adstringentis gustus: cauliculo tenui, in quo flores & semina hyperici: radice maiuscula. Facit eadem, quæ semperuiuum.

Umbilici Veneris utriusq; consider.

VMBILICVS Veneris, quem primo generi assignant, frequens nascitur in uniuersa fere Hetruria, saxis, & uetustis ædificiorum parietibus. Huius folia, quod fœcilium operculis similia sint, uulgò Senenses appellant Copertiuole. Alterum uero eius genus à quibusdam Cymbalion uocatum, uidimus primum in Foro iulienſium ciuitate Austriæ, in hortulo quodam excellentissimi medici Iuliani à Marostica Teruissensis. Hanc porro plantam in pluribus montibus saxis inherentem inuenimus. Cui, meo quidem iudicio, omnes prorsus conueniunt notæ, quæ alteri umbilico Veneri

Veneri

Veneri tribuuntur. Caterum apud Insu-
 bres officinae legitima Cotyledonis, siue umbilici Veneris loco, herbam
 quandam in parietinis, & maceris nascentem usurpant, quae ex ijs eminent, & comae modo dependet, caule tenui,
 folijs hederaceis, per ambitum mucronis instar laciniatis. Hanc forte, quod Cymbalaria uulgo uocetur, putant à cym-
 balio corruptè nomen traxisse, & ideo uerum Veneris umbilicum esse. Sed euidentius errant, quam ut ostendi de-
 beat. Fuchsius quoque, cuius uiri alioqui eruditi pace dixerim, in hac re hallucinatus deprehenditur, quod in paruo
 suo libro, in quo plantarum duntaxat imagines expressit, pro utroque umbilico Veneris eas nimirum plantas depinxerit,
 quae nonnullis uulgo Fabariae, & Fabae crassae appellantur: quas tamen prius in suo de stirpium historia commen-
 tario pro telephio ostenderat. Verum tam prima, quam altera eius opinio, ut dicam quod sentio, mihi planè repro-
 banda uidentur. Quemadmodum & tertia eiusdem de eadem re sententia, quam non ita pridem protulit in eo libro
 de compositione medicamentorum, quem postremo auctum excudit. Ibi enim putat Fuchsius Acetabulum alterum,
 siue alterum umbilici Veneris genus, esse Fabariam, quam uulgo & seplasia Crassulam maiorem nominant. Sed quod
 is in magno uersetur errore, manifestum fit satis ex Dioscoride. Quippe qui Cymbalio, seu alteri Veneris umbilico,
 folia reddiderit densa circa radicem, quae medium oculi ambitum describant, ut in maiore semperuuo: cauliculum
 uerò tenuem, in quo flores & semina hyperici. Quae tamen notae in Fabaria, aut Crassula maiore desiderantur. Si-
 quidem haec folijs constat hortensis portulacae maioribus, quae cum semperuuo nullam habent ferè similitudinem, nec
 oculi formam describunt: caulem praeterea emittit crassum & firmum. radicibus denique nititur pluribus, asphodeli
 proximis. Umbilici Veneris meminit Galenus libro vii. simplicium medicamentorum, sic inueniens. Cotyle-
 don facultatis mista est, nempe humida, subfrigida, & cuiusdam obscure adstringentis, & cum ea leuiter ama-
 ra: unde refrigerat, repercutit, abstergit, & discutit. Itaque phlegmonas erysipelatodes, & erysipelata phleg-
 monode curat: & maxime stomachi ardore astuantis admodum utile est epiplasma. Putantur folia cum radice
 manducata calculos confringere, & urinam mouere. Κοτυλιδών sic Graecè, Latine uerò Acetabulum, &
 Umbilicus ueneris nominatur: Italicè, Ombilico di Venere: Hispanicè, Scudetes: Gallicè, Escudes. Quae uerò
 Κοτυλιδών ἐτέρα Graecè, Umbilicum ueneris & Acetabulum alterum Latinis appellatur.

Officinarum error.

Fuchsi hallu-
cinatio.

Umbilici Ve-
neris vires ex
Galeno.

Nomina.

VRTICA PRIMA.

VRTICA SECVNDA.

Αναλύει. VRTICA.

CAP. LXXXIX.

DVO VRTICAE genera. Altera syluestrior, asperior: latioribus, nigrioribusque folijs: semi-
 ne lini, sed minore. Altera non aequè aspera, minuto femine: Folia utriusque illita, canis moribus
 addito sale, medentur: gangraenas, carcinomata fordida ulcera, & quae cacoëthe uocantur, item lu-

Aa xata

VRTICA TERTIA.

Vrticæ con-
sideratio.Vrticæ vires
ex Galeno.

CARDIACAM.

Cardiacæ hi-
storia, & vires

xata, panos, tubercula, parotidas, suppurationesque fa-
nant: lienosis cum cerato imponuntur: faciunt ad pro-
fluuiam narium cum succo trita, & naribus indita: menses
ciunt eadem detrita cum myrrha, & imposita: prociden-
tes vulvas recentia contactu resiliere cogunt. Semen po-
tum ex passo uenerem stimulat, & vuluæ ora patefacit:
cum melle delinctum orthopnœæ, lateris & pulmonum
inflammationibus prodest: thoracem expurgat. eroden-
tibus medicamentis admiscetur. Cocta cum conchis
folia aluum emolliunt, vrinas mouent, inflationes di-
scutiunt: decocta cum pitana, uitia pectoris extrahunt:
mulierum menses euocant, cum myrrhæ modico pota.
Inflammatione turgentem vnam, gargarizatus succus
reprimat.

VRTICA adeo vulgaris notitie est, ut non modo inter-
diu; sed etiam noctu in tenebris solo tactu ab omnibus facillime co-
gnoscatur. Proinde operæpretium non est, ut hic pluribus eius
faciem depingamus. Verum tamen ignorandum non est, quod et
Dioscoridi duo tantum Vrticæ assignentur genera; tria tamen in
Italia reperiuntur. Siquidem præter Vrticæ à Dioscoride tra-
ditas, alia est, quam aliqui syluestrem appellant, cæteris acrior,
& mordacior, folijs paruis, hirsutioribusque; caulibus omnibus
& hæc nota. Vrticæ vires memorie prodidit Galenus libro
VI. simplicium medicamentorum, ubi sic inquit. Vrtica, & huius
herbæ tum semen, tum folia (nam hæc potissimum in usum ueniunt)
digerentis sunt facultatis, adeo ut & phymata, & parotidas fa-
nent. Sed & quiddam flatuosum obtinent, quo & uenerem exti-
mulant, & maxime ubi cum musto semen bibitur. Porro quod
non uehementer calfaciat, sed admodum tenuium sit partium, te-
stimonio est crassorum, uiscosorumque humorum ex pectore, pul-
moneque; eductio, tum quod partes, quas contigerit, pruriant. Cæ-
terum flatuosum eius, cuius particeps esse dicta est, dum concoqui-
tur, nascitur: non enim actu flatuosa est, sed potestate. Ventrem
autem modice subducit, dum taxat abstergendo, ac ueluti titillan-
do, non purgando. Et gangrenosa, & canerosa, & in totum
quæ exicari citra mordicationem postulant, ea conuenienter
sanat. nimirum cum subtilium sit partium, & temperatura sicca,
non tamen tantum habens caliditatis, ut iam mordicet. Et libro
II. de alimentorum facultatibus, idem de urtica ita scribit. Vr-
tica, herbarum agrestium una etiam hæc est, tenuium partium
uim obtinens. Iure itaque nemo ipsa, ut alimento utitur, nisi ma-
xima prematur fame. Vtilis autem est obsonium ac medicamen-
tum, quod aluum deiecit. hæcenus de urtica Galenus. Sed quo-
niam herba illa, quam hodie herbarij CARDIACAM nominant,
nunc ob cognationem, quam cum Vrtica habere uidetur, mihi in-
mentem uenit; ideo non alienum puto, quod hic de ea quoque ali-
quid differamus. Hæc itaque urtica proxima est, tametsi folijs,
quæ prope terram prodeunt, rotundioribus constat, ranunculi
modo per ambitum laciniatis. Et caulis est quadrangulus, in quo
bina ubique folia paribus interuallis exeunt, oblonga, urticae simi-
lia, sed per ambitum ferratiora. Flores, qui in purpurea albicant,
urticæ foetide, de qua sequenti capite dicturi sumus, non dissimi-
les profert, minores tamen: qui uerticillato ambitu marrubij mo-
do caulem circundant in ipso foliorum exortu. Radix in rubro
palescit, alijs pluribus paruis radicibus adnatis. Prouenit ubique;
iuxta semitas, circa sepes, & post urbium moenia. Gustu usque-
adeo amarescit, ut facile existimari possit ad secundum exalsa-
cientium ordinem, & ad tertium siccantium accedere. Præstat
hæc, ut recentiores quidam tradunt, ad cordis affectus, unde etiam
apud uulgares nomen accepit. Medetur item conuulsis, ac reso-
lutis.

10

20

30

40

50

AGLIOPSIS.

luis . Obstructiones aperit, quas causa frigida induxerit : urinam cit, & menses . Pectus à pituita detergit , & lumbricos necat . Ceterum in pulverem contrita , & cochlearis mensura ex uino hausta , difficile parientibus mirum in modum opitulatur . Vrtica sic Latinis dicta , ὄναλῶφι Græcis nominatur : Arabibus , Huniure , Vraith latum , & Angiara : Italis, Ortica : Germanis , Nessel : Hispanis , Ortiga : Gallis , Ortie .

Nomina.

Γαλιόψις . GALIOPSIS . CAP. XC.

GALIOPSIS , frutex in totum caulem , & folia habet urticæ , læuiora , & quæ grauem odorem trita reddant : flore purpureo , tenui . nascitur circa sepes , ædificiorum areas , ac semitas ubique . Folia , caules , semen , succusque , duritias , & carcinomata dissipant : strumas , panos , & parotidas discutunt . Oportet bis die tepidum ex aceto cataplasma imponere , & eius decocto fouere . ad putrescentia , gangrænas , & nomas , cum sale efficaciter illinuntur .

GALIOPSISIN eam equidem plantam crediderim esse , quam nos in Italia Vrticam foetidam appellamus , quæ ubiq; ferè prouenit , in ædificiorum arcis , in plateis , iuxta semitas , & circa hortorum sepes , odore ingrato : unde & foetida cognomen adinuenit . Quandoquidem hæc folijs , & caule constat urticæ similibus , tactu tamen non mordenibus : floribus item purpureis , tenuibusq; . Hinc itaque fit , ut ij, mea quidem sententia , in errore uersentur , qui putant Galiopsisin esse herbam illam uulgarem , quæ officinis , & herbariorum uulgò Scrophularia maior , Millemorbia , Ferraria , atque etiam Castrangula dicitur : hoc fortasse argumento nixi , quòd ea flores edat , qui galeæ similitudinem referunt . Sed eorum error ex eo , ut arbitror , aperte diluatur , quòd Scrophularia maior dicta folia non proferat urticæ admodum æmula , nec ea graui odore prædita sentiantur . Adde quòd huic radix subit magna , alba , undique strumosa , unde forte Scrophulariæ nomen traxit , adeò notatu digna , ut non uideatur uerisimile , quòd eius faciem non depictam reliquisset Dioscorides , quando sensisset hanc herbam esse Galiopsisin . Huc etiam illud accedat , quòd illa ut plurimum in scrobium marginibus , in riguis , & uliginosis locis nascitur , non autem (ut Dioscorides inquit) circa sepes , & in ædificiorum arcis . In hac sententia fuisse inuenio Fuchstum , uirum alioqui eruditum , qui à galea , cuius effigiem Scrophulariæ flores representant , hanc sibi nomen asciuisse existimat . Id quod mihi planè non uidetur esse rationi consentaneum , quòd non sit ex more Græcorum , ueterum præsertim , apud quos nulla uerborum inopia fuit , ut ex Latinis , & Græcis dictionibus plantarum , & aliarum rerum nomina componant : galeam enim Græcum nomen nõ esse constat . Ex his igitur adducor , ut in hoc neque Fuchstio , neq; alijs adstipulari possim , quorum potius sententiam ex suprà dictis reprobendam esse censeo . Est præterea alia planta Vrticæ foetidæ non absimilis , quæ à lacteis maculis singula folia in longum procurrentibus Vrtica lactea à nostris Senensibus uulgò cognominatur , quam rectius forte quis Galiopsisin dixerit , si à γάλα , quod uocabulum Græcis lac significat , Galiopsisin dictam esse statuatur . Quòd autem res hæc ita esse possit , ex Dioscoridis ordine cõiectura quadam colligi possit . nam quòd statim post Galiopsisin Galiò descripserit , cui ex eo nomen inditum esse tradidit , quòd in cogen do lacte coaguli uicem expleat , uidetur innuisse , inter utrumque magnam esse nominis cognitionem . Hanc itaque legitimam esse Galiopsisin quasi affirmare non dubitarem , nisi Plinius lib. xxi. cap. xiiii. eam Lamium appellari prodidisset , laudibusq; extu-

Galiopseos consideratio.

Opinio quorundam reprobata.

Fuch. erratū.

Vrtica lactea.

Lamium Plinij.

Aa 2 lisset

10

20

30

SCROPHULARIA.

40

50

GALION.

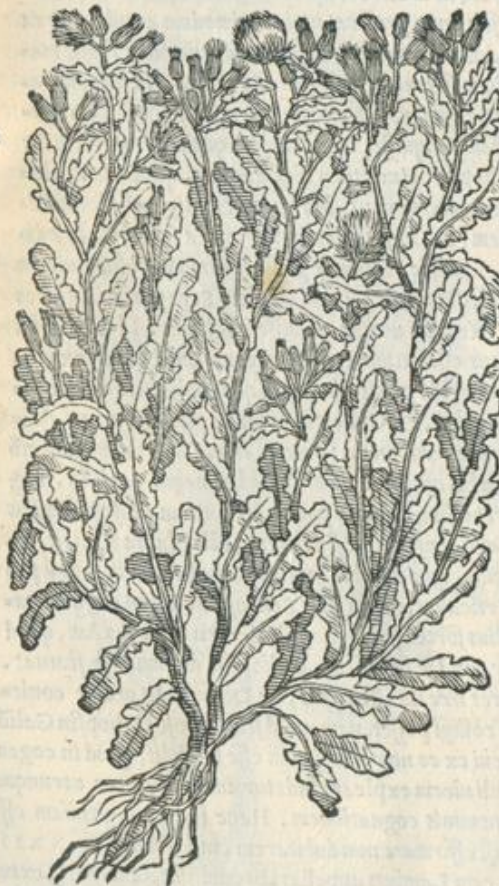
Scrophulariz
uires.

Nomina.

Galij confi-
deratio.Galij uires ex
Galeno.

Nomina.

SENECIO.

lisset album, quod habet in medio folio, ad sacros ignes, & folio-
rum reliquum cum uniuersa planta, addita mica salis, ad contu-
sa, incussaq; ad ambusta, strumas, tumores, podagras, & uulne-
ra. Quibus sane Plinij placitis decernere cogimur, primam,
quam Vrticam foetidam diximus, esse Galiopsin: alteram uero Pli-
nij Lamium. Sed si sustinere uelimus hanc secundam esse ueram Ga-
liopsin, dicere nobis liceat, Plinium non cognouisse Galiopsin, neq; id
fortasse temere diceretur, quod in multis alijs Plinius euidenter er-
rasse deprehendatur. Ceterum quanuis ex rationibus superius
adductis perspicuum, ni fallor, factum sit, SCROPHULA-
RIAM non esse Galiopsin; ea tamen uiribus pollet non contem-
nendis. namq; eius radix strumas, & hemorrhoidas sanat. In
quem usum radix effoditur autumnali tempore, & repurgata
tunditur cum recenti butyro, operculatoq; fictili in uliginoso lo-
co reponitur, ubi dimittitur per quindecim dies. Deinde lento
igne butyrum illud liquefit, & percolatum asseruatur. quo præ-
dicti morbi utilissime illinuntur. Planta, quæ Græcè γαλιόψις,
Latinè item Galiopsis, Vrtica labeo, et Vrtica foetida nominatur:
Italicè, Ortica foetida: Hispanicè, Ortiga muerta.

Γαλιον. GALION. CAP. XCII.

GALION nomen ex eo traxit, quod in contrahendo lacte, coaguli uicem impleat. ramulum, foliumq; ha-
bet aparinae simillimum, rectum: florem in cacumine lu-
teum, tenuem, densum, copiosum, odoratum. Flos igni
ambustis illinitur, & sanguinis profluuia sistit. Cerato
rosaceo galion admiscetur, insolatum usquedum albe-
scat, & sic lasitudines reficit. Radix uenerem concitat.
Nascitur in palustribus.

GALIVM ubiq; copiose nascitur prope sepes, & secus
uias, folijs aparinae minoribus: flore tenui, spicato, partim luteo,
partim albo. Verum non propterea omnibus nota est uis, quam
coagulandi lactis habet: nam si ea pastoribus innotuisset, non mi-
nus apud eos huius herbae inualuisset usus, quam cinaere apud He-
truscis: qui eius flore, ut dulcius suauiorq; caseus euadat, tum
ouillu, tum etiam caprinum lac cogunt, ac spissant. Galio uires
reddidit Galenus lib. vi. simplicium medicamentorum, sic inquit.
Galium inde adeo nomen sortitum est suum, quod lac coagulet.
A dsimile autem est aparinae, facultatem obtinens exiccatoriam,
& subacrem. Flos eius sanguinis profluuijs competere uidetur,
& combustis mederi. Est autem boni odoris, & coloris lutei.

Huius herbae nomen Græcum γαλιόν: Latinum, Galium: Ita-
licu, Galio: Germanicum, Vnser fr auuen, Vuegstro: Hispanicum,
Coata leche yerua: Gallicum, Petit muguet.

Ἡγίερον. SENECIO. CAP. XCIII.

SENECIO cauliculo est cubitali, subrubro: folijs
continuis, per extremitates erucæ modo diuisis, sed mi-
noribus multo: luteis floribus, qui celeriter disiecti vane-
scunt in pappos. Nomen uero sibi uendicauit, quoniam
flores capillorum ritu canescant. radice superuacua. Na-
scitur maxime in macerijs, & circum oppida. Folia cum
floribus refrigerant: quare illita cum uini modico, uel
per sese, testium & fedis inflammationes sanant: quin &
ex manna thuris medentur, cum reliquis vulneribus, tu-
ijs quæ nerui acceperunt. Illi per se cum aceto pappi, idē
munus præstant: uerum recentes epoti, strangulant. To-
tus caulis, si coctus in passo potui detur, stomachi dolo-
res à bili contractos perfanat.

SENECIO